

li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

li.dl@regeringskansliet.se

Remissvar En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier

Diarienummer LI2023/02294

Bakgrund

Den 17 april 2023 presenterades departementspromemorian *En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier*. Utredningens uppdrag har varit att bedöma i vilken utsträckning befintlig lagstiftning kan användas för att styra fördelningen av nödvändiga kemikalier och att vid behov analysera och lämna förslag på en författningsreglerad ordning som innebär att det ska vara möjligt för staten att vid en bristsituation styra fördelningen av kemikalier som används för rening av dricksvatten och avlopp. Enligt uppdraget ska förslaget innebära att det säkerställs att kemikalierna i första hand används till dricksvattenproduktion.

Utredningen bedömer att möjligheterna att omfördela vattenreningskemikalier på frivillig basis, vid mindre allvarliga bristsituationer, generellt är goda. Utredningen anser dock att det finns behov av lagstiftning som möjliggör tvingande omfördelning. Utredningen anser att fördelningen av en sådan kritisk resurs vid en allvarlig nationell brist måste kunna styras genom vissa gemensamma principer. De bristande möjligheterna till styrning är mest påtagliga vid vissa fredstida krissituationer som inte omfattas av föfogandelagens respektive ransoneringslagens tillämpningsområde. Utredningen föreslår därför att en ny lag införs. Utredningen anser att Livsmedelsverket bör utses till den ansvariga myndigheten för att pröva frågor enligt lagen.

Svenskt Vattens synpunkter

Huvudsakliga synpunkter

Svenskt Vatten är generellt positiva till utredningens slutsatser och förslag. Svenskt Vatten vill särskilt lyfta fram att vi är positiva till:

1. Möjliggörandet av en tvingande omfördelning
2. Inkludering av den privata industrin i lagförslaget
3. Inkludering av fler kemikalier än fällningskemikalier i lagförslaget
4. Att Livsmedelsverket föreslås som ansvarig myndighet för att pröva frågor enligt lagen

Svenskt Vatten saknar dock att lagförslaget även möjliggör prioritering inom respektive kategori i prioriteringsordningen. Vid allvarlig brist kan det exempelvis uppkomma behov att prioritera mellan olika dricksvattenproducenter, och lagförslaget bör möjliggöra detta.

Det är viktigt att notera att möjlighet till lagerhållning hos svenska VA-organisationer skiljer sig mycket åt mellan olika verksamheter. Stora verksamheter förbrukar generellt större mängder kemikalier och behöver leverans av dessa på veckobasis. De har ofta inte heller möjlighet att hålla lager då detta skulle kräva väldigt stora volymer. Mindre verksamheter kräver inte lika stora lagervolymer och har därför ofta möjlighet att hålla lager men de volymer som hålls är generellt små och en omfördelning av dessa volymer skulle endast ha marginell effekt. Att omfördela redan levererade kemikalier skulle medföra en väldigt stor arbetsinsats jämfört med den nytta det skulle medföra. Prioritering och omfördelning av kemikalier bör därför i första hand ske från kemikalier som ägs av kemikalieleverantörerna, dvs kemikalier icke ännu levererade till kund.

Svenskt Vatten vill också lyfta vikten av statens ansvarstagande i samband med tvingande omfördelning av vattenreningskemikalier. Om ett avloppsreningsverk, eller annan industri, inte klarar att uppfylla sina utsläppskrav, på grund av tvingande omfördelning av vattenreningskemikalier, bör det finnas möjlighet till undantag från utsläppskrav, så länge effekterna av bristen pågår.

Slutligen vill Svenskt Vatten poängtera att eventuell lag som följer av utredningens lagförslag synkroniserar med eventuella andra lagförslag från andra pågående utredningar kopplade mot beredskap och civilt försvar inom VA-sektorn, specifikt utredningen om *Ökad beredskap för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster*.

Svenskt Vattens övriga synpunkter och kommentarer

I kapitel 3.2.2, sidan 27, ges information om biologisk fosforrening. Det bör noteras att, anledningen till att denna teknik inte används i särskilt stor utsträckning, är på grund av att denna process generellt är svårare att kontrollera, det kan vara svårt att komma ner i de väldigt låga utgående fosforhalter som numera krävs hos reningsverken samt att processen lättare störs av exempelvis ändringar i sammansättning på inkommande avloppsvatten.

I kapitel 3.2.2, sidan 28, nämns att kolkällor är flytande. Det finns dock även kolkällor som levereras i pulverform och vilka sedan blandas med vatten på plats på reningsverket för att sedan kunna doseras till processen.

I kapitel 3.2.2, sidan 28, nämns att klor används för bland annat membranrengöring. Detta är korrekt men det används vanligtvis två olika kemikalier vid membranrengöring; klor och syra. Klor tar bort organiskt beläggning på membranen och syran tar bort icke-organiskt beläggning såsom exempelvis järn och aluminium som vanligtvis finns i de fällningskemikalier som används. Vilken syra som används kan variera. Om klor för membranrengöring ska inkluderas i lagförslaget bör även de syror som används för membranrengöring inkluderas, om inte annat så i kapitel 3.3.5 om övriga kemikalier.

I kapitel 3.3.4, sidan 32, står att Livsmedelsverket bedömt att det finns tillräckligt med aktivt kol i Sverige. Det bör klargöras att denna bedömning gäller mot nuvarande behov av aktivt kol. Det nyligen reviderade Dricksvattendirektivet, samt pågående revidering av Avloppsdirektivet, indikerar på kraftig ökning av behov av aktivt kol inom de närmsta åren. Detta för att uppnå gränsvärden för PFAS i dricksvatten och gränsvärden för läkemedelsrester i avloppsvatten. Svenskt Vatten har nyligen tillsatt ett arbete för att kartlägga framtida behov av aktivt kol i Sverige.

I kapitel 3.3.5, sidan 33, bör också tilläggas att många dricksvatten- och avloppsvattenverksamheter har egna laboratorier som också förbrukar kemikalier i samband med analyser. Viss utrustning behöver också kemikalier i samband med rengöring. Det används också stora mängder motorolja, smörjfett och växellådsolja till exempelvis pumpar, omrörare, kompressorer och skrapor.

I kapitel 3.3.6, sidan 34, nämns att ett alternativ för att öka tillgången på vissa vattenreningskemikalier kan vara att byta från exempelvis kloridbaserad fällningskemikalie till sulfatbaserad. Det bör noteras att ett kemikaliebyte inte alltid är enkelt att genomföra. Vissa kemikalier levereras i flytande form och vissa i fast/pulverform vilket kräver olika typer av åtgärder vid anläggningen. Kemikalier kan också levereras i olika koncentrationer vilket kan medföra behov av pumpbyte vid kemikaliebyte. Vid ett kemikaliebyte är det därför oftast mest praktiskt att byta till en kemikalie som levereras i samma form samt i liknande storleksordning gällande koncentration.

I kapitel 3.4.2, sidan 38, nämns olika konsekvenser för avloppsreningen i samband med brist på vattenkemikalier. En konsekvens som inte nämns specifikt, men som är värt att lyftas, är risker för människors hälsa vid kontakt med vatten i recipient där avloppsreningsverket inte uppnått fullgod rening. Dessa risker kan uppstå i samband med bad och annat friluftsliv i anslutning till vatten såsom båt, paddling, fiske mm. Det är viktigt att åtgärder, exempelvis stängning av kommunala badplatser, vidtas vid dessa recipienter

Elisabeth Unell
Ordförande
Svenskt Vatten AB:s styrelse

Pär Dalhielm
VD
Svenskt Vatten AB